# Yargıtay HGK E.2025/344 K.2026/118 (25.02.2026)

Karar metni, Yargıtay Başkanlığı Karar Arama sistemindeki yayımlanmış hâliyle aynen aktarılmıştır; taraf adları kaynakta anonimdir.

## Hukuk Genel Kurulu 2025/344 E. , 2026/118 K.

"İçtihat Metni"

MAHKEMESİ :Ticaret Mahkemesi

SAYISI : 2023/1018 E., 2023/1099 K.

ÖZEL DAİRE KARARI : Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 04.07.2023 tarihli ve

2022/1941 Esas, 2023/4125 Karar sayılı BOZMA kararı

Taraflar arasındaki menfi tespit ve istirdat davasından dolayı yapılan yargılama sonunda İlk Derece Mahkemesince davanın reddine karar verilmiştir.

Kararın davacı vekili tarafından istinaf edilmesi üzerine, Bölge Adliye Mahkemesince başvurunun esastan reddine karar verilmiştir.

Bölge Adliye Mahkemesi kararı davacı vekili tarafından temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 11. Hukuk Dairesince yapılan inceleme sonunda bozulmuş, İlk Derece Mahkemesince Özel Daire bozma kararına karşı direnilmiştir.

Hukuk Genel Kurulunca incelenerek direnme kararının süresinde temyiz edildiği anlaşıldıktan ve temyiz incelemesi sırasında duruşmanın düzenlendiği 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (HMK) 369. maddesinin direnme kararının temyizini kapsamadığı, direnmenin düzenlendiği aynı Kanun'un 373. maddesinde ise duruşmaya yer verilmediği gözetildiğinde direnme kararlarının temyiz incelemesinde duruşma yapılamayacağı kabul edilerek temyiz eden davacı vekilinin duruşma isteminin reddine oy birliğiyle karar verilip Tetkik Hâkimi tarafından hazırlanan gündem ve dosyadaki belgeler incelenip gereği düşünüldü:

I. DAVA

Davacı vekili; davalının müvekkili hakkında kambiyo senedine dayalı iki ayrı takip başlattığını, bunlardan ilki olan Bakırköy 4. İcra Müdürlüğünün 2014/9506 sayılı dosyasında bir bonoyla ilgili alacak talebinde bulunulduğunu ve müvekkilinin icra tehdidi altında 76.136,64 TL ödemek zorunda kaldığını, Bakırköy 5. İcra Müdürlüğünün 2015/2030 sayılı dosyasında ise yedi adet bonoya dayalı olarak toplam 521.639,32 TL alacak iddiasında bulunulduğunu, söz konusu bonolar altındaki imzaların müvekkiline ait olmadığını, imza itirazıyla ilgili olarak Bakırköy 5. İcra Hukuk Mahkemesinin 2015/204 Esas sayılı dava dosyasında alınan Adli Tıp Kurumu (ATK) raporunda bonolardaki yazı ve imzaların müvekkilinin eli ürünü olmadığının tespit edildiğini, davanın devam ettiğini, davalının kötüniyetli olduğunu ileri sürerek iki ayrı takip nedeniyle müvekkilinin davalıya borçlu olmadığının tespitine ve ödenen 76.136,64 TL'nin davalıdan istirdadına karar verilmesini talep etmiştir.

II. CEVAP

Davalı vekili; istirdat talebinin bir yıllık hak düşürücü süre içinde ileri sürülmediğini, menfi tespit talebinin ise kötü niyetli olduğunu, davacının öncelikle senet lehtarı ... ile ticari ilişkisinin olmadığını ispatlaması gerektiğini, dolandırıldığı anlaşılan müvekkilinin iyiniyetli meşru hamil olduğunu belirterek davanın reddini savunmuştur.

III. İLK DERECE MAHKEMESİ KARARI

İlk Derece Mahkemesinin 31.01.2019 tarihli ve 2016/916 Esas, 2019/120 Karar sayılı kararı ile; İcra Hukuk Mahkemesinde alınan 14.03.2016 tarihli ATK raporunda sekiz senetteki, 29.08.2016 tarihli ATK Genişletilmiş Heyet Raporunda ise yedi senetteki keşideci imzalarının davacının eli ürünü olmadığının tespit edildiği, yargılama sırasında alınan 22.05.2017 tarihli raporda aksi görüşün bildirilmesi üzerine çelişkinin giderilmesi için ... Güzel Sanatlar Fakültesinden alınan 30.11.2017 tarihli heyet raporunda ise sekiz senetteki imzaların kuvvetle muhtemel davacının eli ürünü olduğu yolunda kanaat bildirildiği gözetildiğinde takibe konu senetlerde yer alan imzaların davacının eli ürünü olmadığı yönündeki iddianın ispatlanamadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

IV. İSTİNAF

A. İstinaf Yoluna Başvuranlar

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davacı vekili istinaf başvurusunda bulunmuştur.

B. Gerekçe ve Sonuç

İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 16. Hukuk Dairesinin 01.12.2021 tarihli ve 2019/863 Esas, 2021/2033 Karar sayılı kararı ile; imza inkârını inceleyen İcra Hukuk Mahkemesinde alınan 14.03.2016 tarihli ATK raporunda dava konusu sekiz bonodaki imzanın davacının eli ürünü olmadığı, yine 29.08.2019 tarihli ATK Genişletilmiş Heyet Raporunda ise yedi bonoda keşideci imzasının davacının eli ürünü olmadığının mütalaa edildiği, eldeki davada ise üç kişilik grafolog bilirkişi heyetinden alınan 22.05.2017 tarihli raporda tüm bonolardaki borçlu imzalarının davacının elinden çıktığı görüşünün bildirildiği, yine ... Güzel Sanatlar Fakültesi öğretim üyelerinden oluşan üç kişilik bilirkişi raporunda ise dava konusu tüm senetler üzerindeki imzaların kuvvetle muhtemel davacının eli ürünü olduğu yolunda görüş bildirildiği, istinaf aşamasında sunulan Bakırköy 6. Ağır Ceza Mahkemesindeki kovuşturmada alınan 30.09.2019 tarihli ATK raporunda inceleme konusu senetlerdeki imzaların davacının eli ürünü olmadığı değerlendirmesinde bulunulduğu, bu yargılamada sanık olarak yer alan davalının üzerine atılı resmî belgede sahtecilik ve nitelikli dolandırıcılık suçundan beraatine karar verildiği, her ne kadar İcra Hukuk Mahkemesinde alınan ATK raporlarında imzaların davacının eli ürünü olmadığı belirtilmiş ise de, icra hukuk mahkemeleri dar yetkili mahkemeler olup menfi tespit davasını gören mahkemede imza incelemesi yapılması gerektiğinden icra hukuk mahkemesinde alınan raporlara itibar edilemeyeceği, diğer taraftan ceza kovuşturmasında alınan ATK raporu da aynı doğrultuda görüş ve kanaat bildirmiş ise de dava sonunda sanık davalının beraatine karar verildiği, İlk Derece Mahkemesinin almış olduğu ilk bilirkişi heyet raporu ile İcra Hukuk Mahkemesinde ATK'dan alınan raporlar arasında çelişki olması nedeniyle ... Güzel Sanatlar Fakültesi'nden oluşturulan heyetten alınan bilirkişi raporuyla çelişkinin giderildiği, kararda herhangi bir hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle oy çokluğuyla istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmiştir.

V. BOZMA VE BOZMADAN SONRAKİ YARGILAMA SÜRECİ

A. Bozma Kararı

1. Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davacı vekili temyiz isteminde bulunmuştur.

2. Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile; "…1- Tarafların iddia, savunma ve dayandıkları belgelere, uyuşmazlığın hukuki nitelendirilmesi ile uygulanması gereken hukuk kurallarına, dava şartlarına, yargılamaya hâkim olan ilkelere, ispat kurallarına ve temyiz olunan kararda belirtilen gerekçelere göre davacı vekilinin aşağıdaki bendin kapsamı dışında kalan Bakırköy 4. İcra Müdürlüğünün 2014/9506 E. sayılı

takibe konu senede yönelik temyiz itirazları yerinde görülmemiştir.

2- Davacı, Bakırköy 4. İcra Müdürlüğünün 2014/9506 E. sayılı dosyasına konu 1 adet senet ile Bakırköy 5. İcra Müdürlüğünün 2015/2030 E. sayılı dosyasına konu 7 adet senet üzerindeki imzanın kendisine ait olmadığını ileri sürmüştür. Bakırköy 4. İcra Müdürlüğünün 2014/9506 E. sayılı dosyasına yapılan itiraz Bakırköy 1. İcra Hukuk Mahkemesi 2014/892 E. sayılı dosyası üzerinden incelenmiş, alınan bilirkişi raporları dava konusu senet üzerindeki imzaların davacı eli ürünü olduğunu tespit eder mahiyette olduğundan mahkemece 17.03.20 15... /282 Karar sayılı karar ile imza itirazının reddine karar verilmiştir. Söz konusu karar Yargıtay 12. Hukuk Dairesi denetiminden geçerek 27.01.20 16... /25091 E. ve 2016/2308 Karar sayılı ilamı ile onanmış ve aşamalarda kesinleşmiştir. Bakırköy 5. İcra Müdürlüğünün 2015/2030 E. sayılı dosyasına konu 7 adet senede karşı yapılan imza itirazı ise Bakırköy 5. İcra Hukuk Mahkemesinin 2015/204 E. sayılı dosyası ile incelenmiş, senetler üzerindeki imzaların davacı eli ürünü olmadığı gerekçesi ile 18.10.2016 tarih ve 2016/1107 K. sayılı kararı ile imza itirazlarının kabulüne karar verilmiştir.

Anayasanın 141/son maddesinde “Davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması, yargının görevidir” denilmektedir. Keza 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (6100 sayılı Kanun) 30'uncu maddesi de “Hâkim, yargılamanın makul süre içinde ve düzenli bir biçimde yürütülmesini ve gereksiz gider yapılmamasını sağlamakla yükümlüdür.” şeklindeki usul ekonomisi ilkesini içermektedir.

Hâkim, çözümü hukuk dışında, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hallerde, taraflardan birinin talebi üzerine yahut kendiliğinden, bilirkişinin oy ve görüşünün alınmasına karar verebilir (6100 sayılı Kanun madde 266). İlk raporun teknik açıdan yetersiz olması, denetime elverişli olmaması halinde ek rapor ya da ikinci bir bilirkişiden rapor alınabilir. İki rapor arasında esaslı çelişki bulunması halinde de telif edici nitelikte üçüncü bir heyetten rapor alma yoluna gidilebilir. Ama buna ilişkin ara kararları kurulurken yukarıda bahsi geçen usul ekonomisiyle ilgili emredici nitelikteki anayasa ve kanun hükümleri her daim gözetilerek; gerek mahkemenin, gerekse tarafların fazladan mesai, emek ve masraf yapmalarına yol açacak usulü işlemlerden kaçınmak gerekir.

Somut olaya geldiğimizde, Bakırköy 5. İcra Müdürlüğünün 2015/2030 E. sayılı dosyasına konu 7 adet senet üzerinde yapılan incelemede 14.03.2016 tarih Adli Tıp Kurumu raporuna göre senetler üzerindeki imzanın davacı eli ürünü olmadığı yine 29.08.2016 tarihinde Adli Tıp Kurumu Genişletilmiş Heyet raporunda senetlerdeki imzaların davacı eli ürünü olmadığı bildirilmiştir. Hal böyle iken dosyada çelişkili raporlar olmadığı halde mahkemece Güzel Sanatlar Fakültesinde görevli bilirkişilerden oluşan heyetin görüşüne başvurulması yukarıda anılan ilke ile bağdaşmamaktadır. Bakırköy 5. İcra Müdürlüğünün 2015/2030 E. sayılı dosyasına konu 7 adet senet üzerindeki imzaların davacı eli ürünü olmadığı kabul edilerek sonucuna göre karar vermek gerekirken hatalı değerlendirme ile davanın reddine karar verilmesi doğru olmamış hükmün davacı yararına bozulması gerekmiştir" gerekçesiyle karar bozulmuştur.

B. Mahkemece Verilen Direnme Kararı

Mahkemenin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile ilk karar gerekçesi tekrar edilmek suretiyle direnme kararı verilmiştir.

VI. TEMYİZ

A. Temyiz Yoluna Başvuranlar

Direnme kararına karşı süresi içinde davacı vekili temyiz isteminde bulunmuştur.

B. Temyiz Sebepleri

Davacı vekili; takip konusu senetlerin müvekkilinin el ürünü olmadığını, bunun ATK raporlarıyla da sabit olduğunu, mahkemece bozma kararına uyulması gerekirken direnme kararı verilmesinin hukuka aykırı olduğunu ileri sürerek kararın bozulmasını istemiştir.

C. Uyuşmazlık

Direnme yoluyla Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık; kambiyo senedine dayalı takip yönünden borçlu olunmadığının tespiti talepli somut olayda, imza inkârını inceleyen İcra Hukuk Mahkemesi nezdinde alınan bilirkişi raporları ve eldeki yargılamada dosya içerisinde bulunan raporlar birlikte değerlendirildiğinde Mahkemece Güzel Sanatlar Fakültesinde görevli bilirkişilerden oluşan heyetin görüşüne başvurularak bu rapor doğrultusunda Bakırköy 5. İcra Müdürlüğünün 2015/2030 sayılı dosyası yönünden davanın reddine karar verilmesinin yerinde olup olmadığı noktasında toplanmaktadır.

D. Gerekçe

1. İlgili Hukuk

1. 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (HMK) 208, 209, 211, 266, 282. maddeleri.

2. 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun (İİK) 72, 168/4, 170/3. maddeleri.

3. 2659 sayılı Adli Tıp Kanunu'nun 15/3, 21. maddeleri.

2. Değerlendirme

1. Uyuşmazlığın çözümü için öncelikle konu ile ilgili kavram ve mevzuat hükümlerinin irdelenmesinde yarar bulunmaktadır.

2. Davalı tarafından varlığı iddia edilen bir hukuki ilişkinin mevcut olmadığının tespiti için açılan davaya menfi (olumsuz) tespit davası denir (..., İcra ve İflâs Hukuku El Kitabı, İstanbul 2006, s. 302).

3. İcra ve İflâs Kanunu’nun 72. madde düzenlemesine göre, borçlu, icra takibinden önce veya takip sırasında ya da icra takibinden sonra borçlu bulunmadığını ispat için menfi tespit davası açabilir. Bu dava maddi hukuk ve usul hukuku bakımından genel hükümlere tabidir.

4. Başka bir anlatımla kendisine karşı icra takibi yapılmış olan borçlu, ödeme emrine itiraz edilmemiş veya itiraz edilmiş olmakla birlikte yerinde görülmemiş olması sebebiyle icra takibi kesinleşse dahi maddi hukuk bakımından borçlu olmadığını ileri sürebilir. Bunun için, takip devam ederken alacaklıya karşı menfi tespit davası açabileceği gibi, böyle bir menfi tespit davası açmamış ve borcu cebri icra tehdidi altında ödemiş ise, ödemiş olduğu paranın kendisine verilmesi için alacaklıya karşı istirdat davası açabilir (..., İcra ve İflâs Hukukunda Menfi Tespit Davası ve İstirdat Davası, Ankara 2003, s. 233 ).

5. Ayrıca, adi senette borçlu olarak gözüken kimse, senet altındaki imzanın kendisine ait olmadığının ve dolayısıyla, senet borçlusu konumunda bulunmadığının tespiti amacıyla, cebri icra tehdidi ile karşı karşıya ise icra takibinin yapılmasından önce; süresi içinde ödeme emrine karşı imzaya itiraz yoluyla itirazda bulunmayı ihmâl etmiş ve takip kesinleşmişse, takibe başlanılmasından sonraki evrede sahtelik davası açabilir, böyle bir sahtelik davası hukuki niteliği itibariyle İİK'nın 72. maddesinde düzenlenmiş olan menfi tespit davasıdır (..., Medenî Usul Hukuku, C.1, Ankara 2016, s. 844-845).

6. Kambiyo senetlerine dayalı olarak başlatılan takiplerde imzaya itiraz konusuna gelindiğinde; İİK'nın 168/4. maddesine göre, borçlu takibe dayanak kambiyo senedindeki imza kendisine ait olmadığı iddiasında ise bunu beş gün içinde açıkça bir dilekçe ile icra mahkemesine bildirmek zorundadır.

7. Böyle bir durumda icra mahkemesinin nasıl bir inceleme yapacağı hususu ise aynı Kanun'un 170/3. maddesinde “İcra mahkemesi, 68/a maddesinin dördüncü fıkrasına göre yapacağı inceleme sonunda, inkâr edilen imzanın borçluya ait olmadığına kanaat getirirse itirazın kabulüne karar verir. İtirazın kabulü kararı ile takip durur. Alacaklının genel hükümlere göre dava açma hakkı saklıdır...” şeklinde düzenlenmiştir.

8. Anılan düzenlemede açıkça belirtildiği üzere icra mahkemesi İİK'nın 68/a maddesinin 4. fıkrasına göre inceleme yapacaktır. Atıf yapılan söz konusu madde ise "...imza tatbikinde Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun bilirkişiye ait hükümleri ile 309. maddesinin 2, 3 ve 4. fıkraları ve 310, 3 11... . maddeleri hükümleri uygulanır" şeklinde olup HMK'nın 447/2. maddesi gereği mülga 1086 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na yapılan yollamalar HMK'ya yapılmış sayılacağından gelinen aşamada imza incelemesine ilişkin usul hükümlerinin ortaya konulması gerekir.

9. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun “Yazı veya imza inkârı” başlıklı 208. maddesi;

“(1) Taraflardan biri, kendisi tarafından düzenlendiği iddia edilen bir belgedeki yazı veya imzayı inkâr etmek isterse, sahtelik iddiasında bulunmalıdır; aksi hâlde belge, aleyhine delil olarak kullanılır.

(2) Bir belgenin sahteliği iddia edildiğinde, belgenin mahkemeye verildiği tarih yazılıp mühürlenerek, saklanması için mahkemece gerekli tedbirler alınır.

(3) Bir belgenin sahteliğini iddia eden kimse, bunu aynı mahkemede ön sorun şeklinde ileri sürebileceği gibi, bu konuda ayrı bir dava da açabilir.

(4) Resmî bir senetteki yazı veya imzayı inkâr eden tarafın bu iddiası, ancak ilgili evraka resmiyet kazandıran kişiyi de taraf göstererek açacağı ayrı bir davada incelenip karara bağlanabilir. Asıl davaya bakan hâkim, gerekirse bu konuda imza veya yazıyı inkâr eden tarafa, dava açması için iki haftalık kesin bir süre verir” şeklindedir.

10. "Yazı veya imza inkârının sonucu” ise 209. maddede düzenlenmiş olup buna göre;

“(1) Adi bir senetteki yazı veya imza inkâr edildiğinde, bu konuda bir karar verilinceye kadar, o senet herhangi bir işleme esas alınamaz.

(2) Resmî senetlerdeki yazı veya imza inkâr edildiğinde, senetteki yazı veya imzanın sahteliği, ancak mahkeme kararıyla sabit olursa, bu senet herhangi bir işleme esas alınamaz.

(3) Senede dayanılarak verilmiş olan ihtiyati tedbir, o senet hakkındaki sahtelik iddiasından etkilenmez ve gerektiğinde senet sahibi haklarının korunması için yeni tedbirler talep edebilir".

11. Kanun koyucu 211. maddede sahtelik incelemesinin ne şekilde yapılacağını ayrıntılı olarak belirlemiştir. Buna göre "(1) Bir belgenin sahteliğinin iddia edilmesi durumunda, bu hususta karşı tarafın açıklamaları da dikkate alınarak, aşağıdaki sıra ile inceleme yapılarak öncelikle karar verilir:

a) Hâkim, yazı veya imzayı inkâr eden tarafı isticvap ettikten sonra bir kanaat edinememişse, huzurda bu kişiye yazı yazdırıp imza attırmak suretiyle elde ettiği belge ve diğer delilleri değerlendirir. Hâkim, sahtelik konusunda başka bir incelemeye gerek duymadan karar verebilecek durumda ise gerekçesini açıkça belirtmek suretiyle, senedin sahteliği hakkında bir karar verir. İsticvap için mahkemeye davet edilen taraf, belirtilen günde hazır bulunmadığı takdirde, inkâr etmiş olduğu belgedeki yazı veya imzayı ikrar etmiş sayılır; bu husus kendisine çıkartılacak davetiyede ayrıca ihtar edilir”.

12. Bu çerçevede yapılacak incelemeye rağmen hâkimde sahtelik konusunda kesin bir kanaat oluşmamış ise maddenin "a bendi hükmüne göre yaptığı incelemeye rağmen, hâkimde sahtelik konusunda kesin bir kanaat oluşmamışsa, bilirkişi incelemesine karar verir. Bilirkişi incelemesinden önce, mevcutsa, o tarafa ait olan karşılaştırma yapmaya elverişli yazı ve imzalar, ilgili yerlerden getirtilir. Bilirkişi, bu yazı ve imzalarla, o mahkemede elde edilen yazı ve imzaları esas alarak inceleme yapar. Bilirkişi, inceleme için gerekli görürse, kendi huzurunda tarafın yeniden yazı yazması veya imza atmasını mahkemeden talep edebilir" şeklindeki (b) bendi işlerlik kazanacak ve HMK'nın 266. ve devamı maddelerine göre bilirkişi incelemesi deliline başvurulacaktır.

13. Tüm bu hükümlere bakıldığında kanun koyucunun imza incelemesiyle ilgili olarak icra mahkemeleriyle genel görevli mahkemeler arasında fark gözetmeksizin aynı usulü benimsediği açıktır. Bu usulde ilk aşamada hâkimin gözlem ve değerlendirmesine öncelik verilmiş ancak imza karşılaştırması her zaman gözle görülür bir farklılığı bünyesinde barındırmadığından kendi başına imza itirazı hakkında hüküm kurmaya yeterli bir kanaat elde edemediğinde, HMK'nın 266. maddesi anlatımıyla "özel veya teknik" bir incelemeye ihtiyaç duyulduğunda, bilirkişi incelemesine başvurulması gerekliliği vurgulanmıştır.

14. Diğer taraftan imza ve yazı incelemesi meselesi yalnızca hukuk yargılamasının konusu değildir. Ceza yargılamasında da amaç maddi gerçeğe ulaşmak olup hukuk yargılamasıyla aynı usuller dairesinde inceleme yapıldığı belirtilmelidir (Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 20.09.2023 tarihli, 2023/8-182 Esas, 2023/467 Karar sayılı kararı).

15. İmza veya yazıya itiraz ve sahtecilik iddiasında yapılacak incelemede öncelikle senedin düzenleme tarihinden öncesine ilişkin borçluya ait olduğu muhakkak olan karşılaştırmaya elverişli imzalarını taşıyan belgeler, keşide tarihine en yakın tarihli olanından başlayarak bilirkişi tarafından mukayeseye esas alınmalıdır. Yapılacak bilirkişi incelemesinin, konunun uzmanınca ve yeterli teknik donanıma sahip bir laboratuar ortamında, optik aletler ve o incelemenin gerektirdiği diğer cihazlar kullanılarak grafolojik ve grafometrik yöntemlerle yapılması, bu alet ve yöntemlerle gerek incelemeye konu ve gerekse karşılaştırmaya esas belgelerdeki imza veya yazının tersim, seyir, baskı derecesi, eğim, doğrultu gibi yönlerden taşıdığı özelliklerin tam ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde belirlenip karşılaştırılması; sonuçta, imza veya yazının atfedilen kişiye ait olup olmadığının, dayanakları gösterilmiş, tarafların, mahkemenin ve Yargıtayın denetimine elverişli bir raporla ortaya konulması, gerektiğinde karşılaştırılan imza veya yazının hangi nedenle farklı veya aynı kişinin eli ürünü olduklarının fotoğraf ya da diğer uygun görüntü teknikleriyle de desteklenmesi şarttır (Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 30.09.2020 tarihli, 2017/(19)11-931 Esas, 2020/700 Karar ve 08.10.2019 tarihli, 2017/12-2692 Esas, 2019/1003 Karar sayılı kararları).

16. Bu inceleme sonucunda verilen rapor elbette bir kesin delil niteliği taşımaz; zira bilirkişi incelemesi takdirî bir delil olup HMK'nın 282. maddesine göre hâkim, bilirkişinin oy ve görüşünü diğer delillerle birlikte serbestçe değerlendirecektir. Ne var ki bu serbesti, hâkime keyfiyete dayalı bir takdir hakkı tanımaz; hâkim ne sebeple raporu hükme esas alamadığını ve yeniden incelemeye ihtiyaç duyduğunu yahut incelemeyi yeterli gördüğünü taraf itirazlarını karşılayacak ve hükmün denetimine olanak sağlayacak şekilde ortaya koymalıdır. Dolayısıyla bilirkişi raporundaki değerlendirme açık, net ve yeterli görülmez, tereddüt uyandırıcı açıklamalar içerdiği ya da taraf itirazlarını karşılamadığı için hükme esas alınacak güçte bulunmaz ise hâkimin taraf isteği veya kendiliğinden, aynı ya da bir başka bilirkişi eliyle yeniden yapacağı incelemenin daha öncekilere göre tüm bu şüpheleri giderecek nitelik ve güçte olması gerektiği açıktır.

17. Hâkimin bilirkişi incelemesine ihtiyaç duyduğu hâllerde, imza ve yazı incelemelerinin bu konuda gerekli bilgi, tecrübe ve donanıma sahip uzmanlar tarafından yapılması gerekir. Adli bilimler, bilimsel yöntemlerle çalışan bir bilirkişilik disiplinidir ve imza/yazı incelemeleri de

özel ve teknik bilgi ve prensiplere tâbi olup hukuk sistemimizde imza ve yazı incelemeleri Adli Tıp Kurumu Fizik İhtisas Dairesi, Kriminal Polis Laboratuarları, Jandarma Kriminal Daire Başkanlığı, bu konuda ihtisaslaşmış üniversiteler yahut bilirkişilik sisteminde yer alan grafoloji uzmanları gibi kişi ve kuruluşlar tarafından yapılmaktadır.

18. Bu kapsamda, 2659 sayılı Kanunla Adalet Bakanlığına bağlı resmî bilirkişilik teşkilatı hâline gelen Adli Tıp Kurumunda imza ve yazı incelemeleri Fizik İhtisas Dairesi (2659 s. K., m.8/1-e, 21) tarafından yapılır. Bu Kurulun verdiği raporlarla ilgili tereddüt veya itiraz hasıl olursa kanun koyucu 2659 sayılı Kanun'un 15/3. maddesinde yer alan "Fizik İhtisas Dairesi ve Trafik İhtisas Dairesinin raporları Adlî Tıp Üst Kurullarında incelemeye alınamaz. Bu dairelerden birinin verdiği raporlar ile diğer bilirkişi raporları arasında çelişki bulunması hâlinde mahkeme veya Cumhuriyet savcılıklarınca gerekçesi belirtilmek suretiyle talep edilmesi üzerine raporlar, ilgili ihtisas dairesinin en az yedi uzmanının katılımı ile oluşan genişletilmiş uzmanlar heyetince incelenir ve kesin olarak karara bağlanır" şeklindeki açık düzenlemeyle incelemenin Adlî Tıp Üst Kurullarında değil Fizik İhtisas Dairesinin genişletilmiş uzmanlar heyetince karara bağlanacağını hükme kavuşturmuştur. Madde metninde geçen "kesin olarak karara bağlar" ifadesinin anlam ve mahiyeti tartışılabilir ise de burada geçen kesinliğin HMK'nın 282. maddesi karşısında mutlak surette hâkimi bağlayıcı olmak şeklinde anlaşılmayacaktır.

19. Aynı husus 15.07.2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak aynı tarihte yürürlüğe giren 4 sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar İle Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin "Adlî Tıp Üst Kurullarının görevleri" başlıklı 16. maddesinin 2. bendinde de düzenlenmiştir.

20. Gelinen aşamada somut olayda olduğu gibi icra mahkemesinde alınan imza incelemesine ilişkin bilirkişi raporun genel mahkemede arz ettiği değerin ne olacağı önem taşır.

21. Bilindiği üzere icra mahkemeleri "dar yetkili" (sadece imza itirazına odaklanan) ve hızlı inceleme yapan yerler iken, genel mahkemeler (asliye hukuk, asliye ticaret vb.) borç ilişkisinin temelini de inceleyen "tam yetkili" mahkemelerdir (Hukuk Genel Kurulunun 13.10.2010 tarihli, 2010/12-493 Esas, 2010/491 Karar sayılı kararı). Bu bağlamda icra mahkemeleri mümkün olan en hızlı şekilde ve sıklıkla daha yüzeysel bir inceleme yaparak yalnızca takibin devam edip etmeyeceğine karar verirken, genel mahkemeler borcun var olup olmadığını nihai olarak hükme bağlar. Bu sebepledir ki icra mahkemesinin imza incelemesi sonucu verdiği karar, borçluyu takipten kurtarsa bile, alacaklı genel mahkemede itirazın iptali ya da alacak davası açarak imzayı yeniden inceletebilir. Dolayısıyla imza itirazı üzerine icra mahkemesinin verdiği karar kesin hüküm oluşturmayacağı gibi, genel mahkemedeki imza inkârı incelemesinde kesin delil de sayılmaz.

22. Her iki mahkeme de imza incelemesini aynı usul hükümleri dairesinde yapmaktaysa da, bazı durumlarda icra mahkemesindeki incelemenin alacağın gerçekten var olup olmadığını tespit edebilmek bakımından yetersiz bulunabileceği açıktır. Bu nedenledir ki içtihatlarda sıklıkla icra mahkemesinin incelemesi (bilhassa toplanan delillerin ve imza örneklerinin yeterli olmaması, raporda belirtilen hukuki mütalaanın muğlaklık taşıması, itiraz üzerine yeni bir rapor alınmamış olması gibi sebeplerle) bilirkişi raporundaki inceleme yeterli görülmeyerek burada alınan raporla yetinilmemesinin ve yeniden bir inceleme yapılması gerekliliğinin altı çizilmiştir (Örneğin Hukuk Genel Kurulunun 22.01.2016 tarihli ve 2014/19-729 Esas, 2016/77 Karar sayılı kararı).

23. Bununla birlikte elbette yargılamada amacın maddi gerçeğe ulaşmak olduğu ve hâkimin HMK'nın 30. maddesinde kendisine yüklenen ödevin gereği olarak yargılamayı usul ekonomisi ilkesi çerçevesinde makul süre içerisinde tamamlaması ve tarafların gereksiz masraf ve emek sarf etmelerine sebep olacak usuli işlemlerden kaçınılması gerektiği gözden

kaçırılmamalıdır.

24. Konuyla ilgili bu açıklamalardan sonra somut olayda taraflar arasındaki anlaşmazlığın ve hukuki sürecin ne şekilde tezahür ettiği ortaya konulmalıdır.

25. Davacı, davalının kendisi hakkında başlattığı kambiyo senetlerine mahsus icra takipleri bakımından takiplere dayanak bonolar altında keşideci sıfatıyla yer alan imzaların kendisine ait olmadığını ileri sürmüş, bu kapsamda önce icra hukuk mahkemesine başvurmuştur. İmzaya itiraz üzerine Bakırköy 5. İcra Hukuk Mahkemesinin 2015/204 Esas sayılı dosyasında alınan, adli tıp ve belge inceleme uzmanı tek kişiden oluşan ve inceleme aracı olarak büyüteç ve stereo mikroskop kullanıldığı belirtilen 10.07.2015 tarihli ilk raporda senetler altındaki imzaların borçlunun eli ürünü olduğu mütalaa edilmiştir.

26. Bu rapora itiraz üzere İcra Hukuk Mahkemesince, karşılaştırmaya esas imza örnekleri de arttırılarak dosya ATK'ya gönderilmiştir. ATK Fizik İhtisas Dairesinin 14.03.2016 tarihli raporunda, ilk raporun hazırlanmasında kullanılan optik aletlerin yanı sıra laboratuar ortamındaki teknik cihazlardan da istifade etmek suretiyle inceleme yapılmış ve imzaların davacının eli ürünü olmadığı kanaati bildirilmiştir.

27. Bu iki raporun birbiriyle çelişmesi nedeniyle İcra Hukuk Mahkemesi 2659 sayılı Kanun'un 15/3. maddesine uygun şekilde bu kez ATK Fizik İhtisas Dairesi üyelerinden oluşan genişletilmiş uzmanlar heyeti nezdinde imzaları incelettirmiş ve 29.08.2016 tarihli raporla yine imzaların davacıya ait olmadığı sonucuna varılması üzerine borçlunun imzaya itirazının haklı olduğu kabul edilmiş ve takip durdurulmuştur. Davacı bununla yetinmemiş, alacağın var olduğu iddiasını da bertaraf etmek amacıyla eldeki menfi tespit davasını açarak alacaklının bu iddiasını ispatlamasını talep etmiştir.

28. Menfi tespit davasını gören Mahkemece, İcra Hukuk Mahkemesinde alınan ATK raporlarına neden itibar edilemeyeceğine ilişkin başkaca bir değerlendirme yapılmadan yalnızca bu mahkemelerin dar yetki ile inceleme yaptığı şeklindeki kabulden hareket edilerek yeniden bilirkişi incelemesine başvurmuştur.

29. Bu kapsamda üç kişilik "grafoloji ve sahtecilik" uzmanından alınan 22.05.2017 tarihli raporda optik aletlerden istifade edilerek yapılan karşılaştırma sonunda itiyadi grafolojik tanım unsurları itibariyle imzalar arasında benzerlikler bulunduğunun tespit edildiği, bu hâlde imzaların borçlunun elinden çıktıkları sonucuna varıldığı yönünde kanaat bildirilmiş olup söz konusu incelemede ATK raporları hakkında herhangi bir değerlendirme yapılmadığı görülmektedir.

30. Mahkemece bu kez raporların çeliştiği değerlendirmesiyle ... Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik Bölümünün öğretim görevlilerinden oluşan üç kişilik heyetten rapor alınmış ve 30.11.2017 tarihli bu raporda imzaların kuvvetle muhtemelen davacının el ürünü olduğu yönünde kanaat oluştuğu şeklinde kesin olmayan bir sonuca varıldığı görülmüştür. Bu raporda da aynı konuda alınmış ATK raporlarıyla ilgili bir inceleme yapılmadığı anlaşılmaktadır.

31. Üstelik her ne kadar ilk kararın verildiği tarih itibariyle henüz tanzim edilmemiş olduğundan eldeki davada Mahkemece delil olarak kullanılamamışsa da maddi gerçeğin sağlıklı bir şekilde ortaya çıkarılması için davacının istinaf aşamasında dosyaya sunduğu, davalı yetkili hamil ... ile dava dışı senet lehtarı ... isimli şahsın davacı ... ...'nün şikâyeti üzerine resmî belgede sahtecilik ve dolandırıcılık suçundan yargılandığı Bakırköy 6. Ağır Ceza Mahkemesinin 2017/405 Esas sayılı dosyasında alınan 24.09.2019 tarihli ATK raporunda da senetler altındaki imzaların borçluya ait olmadığının mütalaa edildiği ve sanık ...'nun üzerine atılı suçtan beraatine dair kararın istinaf incelemesi sonucunda kesinleştiği belirtilmelidir.

32. Konuyla ilgili tüm bu açıklamalar ışığında Mahkeme ve Özel Daire arasındaki direnme konusu uyuşmazlık incelendiğinde; yalnızca takibin devam etmesinin gerekip gerekmediği konusunda icra hukuk mahkemesinde yapılan inceleme ve sonucunda verilecek karar genel mahkemeler önünde alacağın varlığı konusunda açılacak dava bakımından kesin delil ve kesin hüküm niteliği taşımasa da her iki yargılamada da imza itirazları aynı usul çerçevesinde ve HMK hükümlerine göre yapıldığı gözden kaçırılmamalıdır. Dolayısıyla imza incelemeleri bakımından değer taşıyan şey, söz konusu incelemenin hangi mahkemede yapıldığı değil, buna ilişkin olarak alınan bilirkişi raporunun imzanın borçluya ait olup olmadığı konusunda genel görevli mahkemece yeterli görülüp görülmeyeceğidir. Hâkim bu değerlendirmeyi her somut olayın özelliğine göre ve yukarıda yapılan açıklamalarda belirtilen esaslar dairesinde yapmalı ve hangi rapora neden itibar edilemeyeceğini denetime elverişli şekilde ortaya koymalıdır. Somut olayda menfi tespit istemine konu senetler bakımından imzaya itiraz üzerine icra hukuk mahkemesince alınan bilirkişi raporlarının kapsam ve mahiyeti dikkate alındığında, Adli Tıp Kurumu Fizik İhtisas Dairesinden alınan raporlarla uyuşmazlık konusunun detaylı şekilde irdelenerek sahtecilik iddiasının çözüme kavuşturulduğu, bu raporlarda imzaların davacı borçluya ait olmadığı konusunda bir muğlâklık ya da tereddüt bulunmadığı görülmektedir. Mahkemenin icra mahkemelerinin dar yetkili mahkemeler olması ve bu sebeple de imzaya itiraz üzerine yapılan yargılamada alınan raporların tek başına hükme esas alınamayacağı yönündeki şeklî ve bu yaklaşımın var oluş amacına uygun olmayan kabulü dışında bu raporlara neden hukuken değer atfetmediğine ilişkin herhangi bir tespit ve değerlendirmesinin bulunmadığı, her iki yargılamada (ve hatta ceza dosyasında) alınan raporlar karşılaştırıldığında eldeki yargılamada alınan raporların gerek uzman sayısı gerekse yapılan incelemenin kapsam ve özelliklerine göre icra hukuk yargılamasında alınan raporları bertaraf edecek nitelikte olmadığı dikkate alındığında somut olayın koşul ve özelliklerine göre Mahkemece yeniden bir rapor alınmasına gerek olmaksızın karar verilmesinin mümkün olduğu sonucuna varılmıştır.

33. Hukuk Genel Kurulundaki görüşmelerde; Mahkemenin icra hukuk mahkemesinde yapılan inceleme ile bağlı olmadığı, bozma kararının dar yetkili mahkemenin yaptığı inceleme ile yetinilemeyeceği yönündeki emsal içtihatlarla da örtüşmediği, bu sebeple direnme kararının onanması gerektiği görüşü ileri sürülmüş ise de bu görüş Kurul çoğunluğu tarafından benimsenmemiştir.

34. Hâl böyle olunca Hukuk Genel Kurulunca da benimsenen Özel Daire kararına uyulması gerekirken direnme kararı verilmesi usul ve yasaya aykırıdır.

35. Bu nedenlerle direnme kararının bozulmasına karar verilmiştir.

VII. KARAR

Açıklanan sebeplerle;

Davacı vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile direnme kararının Özel Daire bozma kararında gösterilen nedenlerden dolayı HMK'nın 371. maddesi gereğince BOZULMASINA,

İstek hâlinde temyiz peşin harcının yatırana geri verilmesine,

Dosyanın HMK'nın 373/1. maddesi uyarınca İlk Derece Mahkemesine, kararın bir örneğinin Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine,

25.02.2026 tarihinde oy çokluğuyla kesin olarak karar verildi.

" K A R Ş I O Y "

Dava, icra takibinden sonra İcra İflas Kanunu'nun 72. maddesi gereğince açılan menfi tespit istemine ilişkindir.

Davacı davasında, davaya konu 8 adet çekin altında bulunan keşideci imzalarının kendisine ait olmadığını belirterek imza inkârında bulunmuş, bunun üzerine mahkemece bilirkişi heyeti oluşturularak imza incelemesi yapılmış, dosyaya sunulan 22.05.2017 tarihli raporda imzaların davacıya ait olduğu yönünde görüş bildirilmiştir. Aynı takibe konu çeklerle ilgili olarak Bakırköy 5. İcra Hukuk Mahkemesinde de imza inkârında bulunulmuş olup, davacı vekili 05.10.2017 tarihli duruşmada Bakırköy 5. İcra Hukuk Mahkemesinin 2015/204 esas sayılı dosyasında alınan raporları sunmuş ve bu mahkemede alınan 14.03.2016 tarih rapor Adli Tıp Kurulu Raporu ve 29.08.2016 tarihli Adli Tıp Kurulu Genişletilmiş Heyet Raporunda davaya konu çeklerdeki imzaların davacıya ait olmadığı yönünde görüş belirtildiği anlaşılmıştır. Bunun üzerine mahkemece güzel sanatlar fakültesi öğretim üyeleri arasından bir bilirkişi heyeti oluşturularak yeniden rapor alınması cihetine gidilmiş, bilirkişi heyeti sunmuş olduğu 30.11.2017 tarihli raporunda, davaya konu çeklerdeki imzaların kuvvetle muhtemel davacının el ürünü olduğunu beyan etmiştir. Mahkemece alınan raporlar ve tüm dosya içeriği dikkate alınarak davaya konu çeklerdeki imzanın davacının el ürünü olduğu kanaatine varılarak davanın reddine karar verilmiştir.

İlk Derece Mahkemesi kararına karşı istinaf isteminde bulunulmuş, davacının istinaf isteminin reddi üzerine dosya temyiz edilmiş ve temyiz incelemesi üzerine Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 04.07.2023 tarihli ilâmında, Bakırköy 5. İcra Hukuk Mahkemesinin 2015/2030 esas sayılı dosyasından alınan 14.03.2016 tarihli Adli Tıp Kurulu raporu ve 29.08.2016 tarihli ATK Genişletilmiş Heyet Raporunda senetlerdeki imzaların davacının el ürünü olmadığı bildirilmiş olmasına ve dosyada çelişkili raporlar olmamasına rağmen, güzel sanatlar fakültesinde görevli kişilerden yeniden rapor alınarak karar verilmesinin yargılama ekonomisi ilkesine uygun olmadığı gerekçesiyle, imzaların davacının el ürünü olmadığının kabul edilerek sonucuna göre karar verilmesi gerektiği gerekçesiyle karar bozulmuş, mahkemece bozmaya karşı ilk kararında direnilmiştir.

Özel Dairece bozma ilâmında, genel yetkili mahkemenin, icra mahkemesinden alınan raporlar varken, çelişki olmadığı hâlde güzel sanatlar fakültesinden rapor alarak çelişki oluşturduğu ileri sürülmüş ise de, bu husus maddi bir hataya dayanmakta olup, genel mahkemece önce bilirkişi heyeti oluşturularak rapor alınmış, duruşmada icra mahkemesinden alınan raporların ibrazı üzeri çelişki oluştuğu düşüncesiyle güzel sanatlar fakültesi öğretim üyelerinden yeni bir rapor alınması cihetine gidilmiştir.

Bu anlatılanlar dikkate alındığında, ilk derece mahkemesi ile Özel Daire arasındaki uyuşmazlık, aynı kambiyo senetleri ile ilgili olarak icra hukuk mahkemesinde alınmış olan raporlar varken yeni rapor alınmasının yargılama ekonomisine aykırılık oluşturup oluşturmayacağı, diğer bir deyişle, genel yetkili mahkemenin dar yetkili olan icra hukuk mahkemesinden alınan raporlar varken yeniden rapor alıp alamayacağı hususundadır.

Hukuk Genel Kurulunun 22.01.2016 tarih ve 2014/19-729 Esas, 2016/77 Karar sayılı ilâmında da belirtildiği üzere, icra mahkemelerinin kuruluş amacı, icra iflas hukuku çerçevesinde icra organlarınca yürütülen cebri icra yetkisinin hukuka ve kanuna uygunluğunu denetlemektir. İcra mahkemeleri, icra dairelerinin işlemlerini inceleyerek önüne getirilen şikâyet ve itirazlara ilişkin uyuşmazlıkları çözüme bağlamaktadır. Getirilen özel hükümlerle takip hukuku çerçevesinde bir yargılama usulü uygulamakta olup(özel bir seri yargılama usulü), genel mahkemelere nazaran sınırlı bir yargılama yetkisi kullanmaktadır. Bu nedenle icra mahkemesinin verdiği kararlar genel mahkemeler açısından kural olarak maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmez. Diğer bir deyişle, icra mahkemesinin takip hukukuna ilişkin kararları, sadece yürütülen takip konusu bakımından tarafları bağlar ve sadece takip hukuku bakımından kesin hüküm teşkil eder. Bunun doğal sonucu olarak da icra mahkemesi tarafından verilen kararlara konu uyuşmazlıklar daha sonra genel mahkemelerde dava konusu yapılabilir. Bu konuda genel mahkemelerde dava

hakkının saklı olduğu da İcra İflas Kanunu'nun birçok maddesinde açık bir şekilde belirtilmiştir (İİK m. 68/a, 69, 177). Takibin kesinleşmesinden sonra açılan menfi tespit ve istirdat davaları bunun en güzel örneğidir. İcra hukuk mahkemesinden verilen ve kesinleşen karara konu uyuşmazlık hakkında genel mahkemede menfi tespit davası veya istirdat davası açılması mümkündür. Burada icra mahkemesinde alınan kararın kesin hüküm oluşturmasından söz edilemez.

İcra hukuk mahkemesinin itirazın geçici olarak kaldırılması kararı, sadece takip hukukuna yönelik olup maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmez. Bu karardan sonra borçluya borçtan kurtulma davası açabilmesi imkânının verilmiş olması, itirazın geçici kaldırılması kararının maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmeyeceğinin açık bir delilidir (..., ..., ..., ...; İcra ve İflas Hukuku, Yetkin Yayınları, Ankara 2019, s. 212). İİK'nın 69/3. maddesinde, borçlunun genel mahkemede dava açmaması veya açmış olduğu davanın reddolunması hâlinde ancak, itirazın geçici kaldırılması kararının kesinleşeceğini açık bir şekilde kabul etmiştir.

İcra Hukuk Mahkemelerinde sahtelik iddiasına dayalı olarak imza incelemesinde özel hükümler getirilerek farklı bir usul benimsenmiştir. İcra İflas Kanununun 170. maddesinde imzaya itiraz hususu düzenlenmiştir. Maddenin 3. fıkrasında imza incelemesinin aynı Kanun'un 68/a maddesinin 4. fıkrasına göre yapılacağı belirtilmiştir. Bu maddede imza uygulamasında HUMK'nın çeşitli hükümlerinin uygulanması kabul edilmiş olup HMK'nın 447. maddesi gereğince yapılan yollamalar HMK'ya yapılmış sayılacağından bu maddelerin HMK'da karşılığı olan maddelerin uygulanması gerekir ki bu maddeler HMK'nın 211/1-b, 208/2, 217. maddeleridir.

Hukuk Muhakemeleri Kanununun 21. maddesinde imza incelemesi iki aşamalı olarak düzenlenmiştir. Mahkemenin (a) bendine göre inceleme ve değerlendirme yapması, bu incelemeden bir sonuç alamaması hâlinde ancak (b) bendindeki ikinci aşamaya geçmesi gerekir.

HMK'211/1-a maddesine göre, Hâkim, yazı veya imzayı inkâr eden tarafı isticvap ettikten sonra bir kanaat edinememişse, huzurda bu kişiye yazı yazdırıp imza attırmak suretiyle elde ettiği belge ve diğer delilleri değerlendirir. Hâkim, sahtelik konusunda başka bir incelemeye gerek duymadan karar verebilecek durumda ise gerekçesini açıkça belirtmek suretiyle, senedin sahteliği hakkında bir karar verir. İsticvap için mahkemeye davet edilen taraf, belirtilen günde hazır bulunmadığı takdirde, inkâr etmiş olduğu belgedeki yazı veya imzayı ikrar etmiş sayılır; bu husus kendisine çıkartılacak davetiyede ayrıca ihtar edilir.

Bu hükme göre inceleme yapması ve bir neticeye ulaşması hâlinde mahkemenin artık maddenin (b) bendinde yer alan ikinci aşamaya geçmesine gerek bulunmamaktadır.

Yukarıda belirtildiği üzere İİK'nın 68/a maddesinde HMK'nın 211/1-b maddesine yollama yapılmış olup, icra hâkiminin İİK'nın 211/1-a maddesine göre bir inceleme ve değerlendirme yetkisi bulunmamaktadır. Görüldüğü gibi burada icra mahkemesine daha sınırlı ve daha şekli bir inceleme yapma yetkisi verilmişken, genel mahkemeye, tüm beyan, delili ve imza incelemesini içeren çok daha geniş bir yetki verilmiştir.

İcra mahkemesi kararları genel mahkemelerde kesin hüküm oluşturmazken ve yukarıda açık bir şekilde belirtildiği üzere, imza incelemesinin de sınırlı olduğu dikkate alındığında, icra mahkemesinde imza inkârına ilişkin olarak alınan bilirkişi raporu genel mahkemede bağlayıcı bir delil olarak kabul edilecek midir? Yukarıdaki ilke ve kurallar var iken buna olumlu cevap vermek mümkün değildir. İİK'nın birçok hükmü de bu düşünceyi dışlamaktadır.

İİK'nın 170. maddesinde açık bir şekilde, icra mahkemesinin İİK'nın 68/a maddesine göre yapacağı incelemede imzanın borçluya ait olduğunun anlaşılması hâlinde itirazın kabulüne

karar verileceği ve takibin duracağı vurgulandıktan sonra, borçlunun genel hükümlere göre dava açma hakkının saklı olduğu kabul edilmiştir. Yine maddede, borçlunun genel mahkemede dava açması hâlinde, icra mahkemesinin bu hükme göre vereceği inkâr tazminatı ve para cezasının tahsilinin dava sonuna kadar duracağı ve davanın borçlu lehine sonuçlanması hâlinde tazminat ve cezanın kalkacağı kabul edilmiştir.

Yine İİK'nın 68/a maddesine göre, İcra hâkimi, imzanın borçluya aidiyetine karar verdiği takdirde borçluyu sözü edilen senede dayanan takip konusuna alacağın yüzde onu oranında para cezasına mahkûm eder. Borçlu, borçtan kurtulma, menfi tespit veya istirdat davası açarsa, bu para cezasının infazı dava sonuna kadar tehir olunur ve borçlu açtığı davayı kazanırsa bu ceza kalkar.

İcra mahkemesinde alınan bilirkişi raporunun genel mahkeme için bağlayıcı olduğu kabul ettiğimizde, genel mahkemede dava açılması hakkının saklı tutulmasının bir anlamı kalmayacaktır. Yine icra mahkemesinde alınan rapor bağlayıcı ise, verilen para cezasının ve tazminatın tahsilinin genel mahkemedeki davanın sonucuna bağlanması da anlamsız kalmaktadır. Bu düşüncede kanun hükümleri de anlamsız hâle gelmektedir. Aksine kanun koyucunun bu konudaki iradesi tereddüde mahal bırakmayacak ölçüde açıktır.

Öğreti ve uygulamada da açık bir şekilde, bırakın genel mahkemenin icra mahkemesinde yapılan bilirkişi incelemesiyle bağlı olmasını, icra mahkemesinin dar yetkili bir mahkeme olduğu ve icra mahkemesinde yaptırılan bilirkişi incelemesinin genel yetkili mahkemede hüküm kurmaya elverişli olmayacağı kabul edilmektedir. Bu konuda Yargıtayın ilgili Dairelerinin uygulamaları istikrarlı bir şekilde bu yönde olduğu gibi Hukuk Genel Kurulunun uygulamaları da bu yöndedir. Hukuk Genel Kurulunun 22.01.2016 Tarih ve 2014/9-729 Esas, 2016/77 Karar sayılı ilâmında açık bir şekilde, dar yetkili olan icra mahkemesinde alınan rapora dayanılarak karar verilemeyeceği kabul edilmiştir. Hukuk Genel Kurulu ve Özel Daireler öteden beri bu yöndeki uygulamalarını sürdürmektedir (HGK 04.12.2014 Tarih ve 2014/389 Esas, 2015/2802, HGK 22.01.2016 Tarih ve 2014/729 Esas, 2016/77 Karar, 19. HD 16.12.2015 Tarih ve 2015/7240 Esas, 2015/16971, 19. HD 03.02.2020 Tarih ve 2019/3367 Esas, 2020/214 Karar).

Özel Daire bu yöndeki bozmasında usul ekonomisi ilkesine dayanmıştır. Usul ekonomisi ilkesi HMK'nın 30. maddesinde, "Hâkim, yargılamanın makul süre içinde ve düzenli bir biçimde yürütülmesini ve gereksiz gider yapılmamasını sağlamakla yükümlüdür" şeklinde düzenlenmiştir. İlk derece mahkemesince, iki ayrı heyetten rapor alınmış ve tüm dosya kapsamı değerlendirilerek bir karar verilmiştir. Eğer ki mahkemece rapor alınmadan bu yönde bir bozma yapılmış olsaydı yargılamanın süresi yönünden usul ekonomisine dayanılması anlamlı olurdu. Mahkemece rapor alınıp hüküm kurulduktan sonra, rapor almayıp icra mahkemesi raporuna dayanmalıydı, şeklindeki düşüncede bir usul ekonomisi de görünmemektedir.

İcra Hukuk Mahkemesinin Adli Tıp Kurumundan rapor alması ve sonrasında itiraz üzerine de Adli Tıp Kurumu Genişletilmiş Heyetinden rapor almış olması, tüm bu ilke ve uygulamaları göz ardı etmemizi gerektirir mi?

Adli Tıp Kurulundan alınan raporun resmî bir kurum tarafından hazırlanmış olması, bu raporu diğer raporlara göre daha üstün ve bağlayıcı hâle getirmez. Yargıtayın yerleşik içtihatlarında da Adli Tıp Kurumu raporlarının hâkimi bağlamayacağı, yalnızca diğer bilirkişi raporları gibi takdiri delil niteliği taşıdığı kabul edilmektedir. Yargıtay uygulamasında, imza itirazına ilişkin olarak adli tıp kurumundan alınan bilirkişi raporuna itiraz edilmesi hâlinde özellikle Üniversitelerin Güzel Sanatlar Fakültesi Öğretim üyeleri arasından seçilecek bilirkişilerden rapor alınması gerektiği kabul edilmektedir. Netice itibariyle, Adli Tıp Kurulu, rapor alınması konusunda son merci olmadığı gibi, bu kuruldan alınan raporların da hâkim

açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır (Y. 3.HD. 19.10.2021 Tarih ve 2020/11647 Esas, 2021/10290 Karar, Y. 12. HD. 31.05.2011 Tarih ve 2010/30449 Esas, 2011/11291). Diğer bir deyişle, adli tıp kurulundan alınan raporlar da, diğer raporlar gibi, hâkim açısından takdiri bir delil mahiyetindedir.

Bilirkişi raporu takdiri deliller arasında yer almaktadır. Takdiri deliller, hâkimin, kendileri üzerinden edindiği bilgiyi vicdani kanaatiyle değerlendirerek ilgili vakıanın gerçekliğini takdir ettiği delililerdir (..., ..., ...; Medeni Usul Hukuku, Yetkin Yayınları, Ankara 2025, s. 549). Diğer bir deyişle, kesin deliller gibi hâkimi bağlayıcı bir fonksiyonu bulunmamaktadır. Bilirkişi raporu da takdiri bir delil olarak doğrudan mahkemeyi bağlayıcı bir fonksiyonu bulunmamaktadır. Mahkeme, tüm dosya kapsamı ile bilirkişi raporunu değerlendirecek ve bir kanaate varacaktır. Böyle bir durumda, başka bir mahkemeden alınan ve takdiri delil mahiyetinde olan bilirkişi raporunun bağlayıcı kabul edilmesi genel usul ilkeleri ile de bağdaşmamaktadır.

Tüm bu hususlar dikkate alındığında, yerel mahkemenin direnme kararı usul ve yasaya uygun olduğundan ONANMASI gerektiği düşüncemle, sayın çoğunluğun aksi yöndeki görüşüne katılmamaktayım.